



FI-tillsyn

Kostnadsantaganden i livförsäkrings- företagens avsättningar

Nr 13

27 juni 2019



INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
UTGÅNGSPUNKTER OCH BAKGRUND	4
Värderingen av Försäkringstekniska avsättningar är central	4
Olika regler styr värderingen	4
EN ANALYS AV HUR FÖRETAGEN MODELLERAR SINA FRAMTIDA KOSTNADER	6
Analysmetod och genomförande	6
STORA VARIATIONER I FÖRETAGENS MODELLERING AV FRAMTIDA KOSTNADER	9
Företagen modellerar sina framtida kostnader på olika sätt	9
Detaljnivån på företagens försäkringstekniska beräkningsunderlag varierar	10
SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER	12
Stora skillnader och vissa brister i företagens modellering av framtida kostnader	12
De försäkringstekniska beräkningsunderlagen behöver förbättras	13
Uppföljning	14
BILAGA 1	15
Tillämpliga bestämmelser	15
ORDLISTA	19

FI-tillsyn

Finansinspektionen publicerar återkommande tillsynsrapporter i en numrerad rapportserie. Tillsynsrapporterna är en del av FI:s kommunikation. Rapporterna behandlar genomförda undersökningar och annan tillsyn som FI utför. Genom rapporterna informerar FI om vilka iakttagelser och bedömningar som FI har gjort och om sina förväntningar i olika frågor. Detta kan vara till stöd för företagen i deras verksamhet.

Sammanfattning

Finansinspektionen (FI) har genomfört en fördjupad analys av hur ett antal av livförsäkringsföretagen beräknar sina förväntade framtida kostnader när de värderar de försäkringstekniska avsättningarna. Vi har också analyserat hur företagen beskriver beräkningarna i sina försäkringstekniska beräkningsunderlag. Analysen visar dels att vissa av företagen behöver se över och förbättra sin kostnadsmodellering, dels att de allra flesta av företagen som ingår i analysen behöver utveckla sina försäkringstekniska beräkningsunderlag så att de blir mer utförliga och tydliga.

Ett försäkringsföretag ska göra försäkringstekniska avsättningar för sina åtaganden för de försäkringsavtal som företaget har ingått. Som en del av värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna måste företagen värdera sina förväntade framtida kostnader.

Försäkringstekniska avsättningar är den överlägset största posten på skuldsidan i balansräkningen för livförsäkringsföretagen. En procents ökning av avsättningarna medför flera procents minskning av kapitalbasen och därmed även en motsvarande sänkning av solvenskvoten. Eftersom många livförsäkringsavtal är långa kan små förändringar i kostnadsantaganden i extrema fall leda till en förändring av kapitalbasen med i storleksordningen tiotals procent.

Den fördjupade analysen om kostnadsmodellering visar att det finns stora variationer i hur företagen modellerar sina framtida kostnader för den verksamhet som omfattas av Solvens 2-regelverket¹ (Solvens 2). FI anser att företagen bör modellera olika kostnadstyper på olika sätt. Företagen bör välja modelleringsmetod med hänsyn till det som driver risken för respektive typ av kostnad. Företagen måste även överväga att fördela sina kostnader på rörliga respektive fasta kostnader. Vidare måste företagen se till att deras modellering beaktar inflation.

FI ifrågasätter också om företagen beskriver sina beräkningar tillräckligt utförligt i de försäkringstekniska beräkningsunderlagen. Anledningen till detta är att de allra flesta av de försäkringstekniska beräkningsunderlag som har analyserats har brister som gör att det inte är möjligt att rekonstruera företagens beräkningar.

FI rekommenderar således företagen att analysera sina kostnader och utveckla och förbättra sina modeller för värdering av framtida kostnader. Dessutom uppmanas företagen att göra en översyn av sina försäkringstekniska beräkningsunderlag.

¹ Med Solvens 2-regelverket avser vi genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II-direktivet) i lag och föreskrifter (försäkringsrörelselagen [2010:2042] och Finansinspektionens föreskrifter [FFFS 2015:8] om försäkringsrörelse), Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/35 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkringsverksamhet (Solvens II-förordningen) och Eiopas tillhörande riktlinjer.

Utgångspunkter och bakgrund

När ett försäkringsföretag beräknar sina försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål ska företaget som en del av beräkningarna värdera hur stora de kostnader som följer av ingångna försäkringsavtal förväntas bli. En felaktig värdering av de försäkringstekniska avsättningarna kan medföra att solvenssituationen för företaget blir missvisande.

VÄRDERINGEN AV FÖRSÄKRINGSTEKNISKA AVSÄTTNINGAR ÄR CENTRAL

Reglerna om beräkning av försäkringstekniska avsättningar syftar till att säkerställa att ett försäkringsföretag vid varje tidpunkt ska kunna uppfylla sina åtaganden gentemot försäkringstagarna. Detta gäller för all typ av försäkringsverksamhet. Reglerna om försäkringstekniskt beräkningsunderlag syftar i sin tur till att säkerställa att beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna, och de antaganden och andra parametrar som ligger till grund för dem, dokumenteras så att företagets överväganden och beräkningar går att följa. För att de försäkringstekniska avsättningarna ska bli så rättvisande som möjligt krävs alltså att de beräknas på ett ansvarsfullt sätt, som också går att rekonstruera och kontrollera i efterhand.

Reglerna om försäkringstekniska avsättningar och försäkringstekniskt beräkningsunderlag är centrala i den näringsrättsliga regleringen av försäkringsföretagen och syftar bland annat till att upprätthålla ett effektivt konsumentskydd. Om företagen använder för optimistiska antaganden kan det innebära att de försäkringstekniska avsättningarna underskattas och därigenom en risk för att företaget inte kan uppfylla sina åtaganden gentemot försäkringstagarna.

Försäkringstekniska avsättningar är den överlägset största posten på skuldsidan i balansräkningen för livförsäkringsföretagen. Förändringar av avsättningarna har en direkt påverkan på kapitalbasen och varje procents ökning av avsättningarna ger upphov till flera procents minskning av kapitalbasen och därmed även en motsvarande sänkning av solvenskvoten.

I och med att avtalen inom livförsäkring kan vara extremt långa, ibland mer än 50 år, ger små förändringar i antaganden om framtida årliga kostnader en stor påverkan på de försäkringstekniska avsättningarna. I extrema fall kan små förändringar i kostnadsantaganden leda till att kapitalbasen förändras med i storleksordningen tiotals procent.

OLIKA REGLER STYR VÄRDERINGEN

Ett livförsäkringsföretag kan ha verksamhet som omfattar såväl tjänstepension som övrig livförsäkring. För den del som omfattar tjänstepension finns övergångsbestämmelser², som innebär att

² Enligt andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen (2015:700) om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043) gäller, för den del av verksamheten som avser tjänstepensionsförsäkringar, tillämpliga bestämmelser i 1–7, 14, 16 och 17 kap. i den äldre lydelsen av försäkringsrörelselagen samt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser. Endast företag som bedrev sådan verksamhet vid lagens ikraftträdande, dvs.

företagen inte behöver tillämpa Solvens 2 fullt ut vad gäller värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna. Övergångsbestämmelserna innebär att företagen ska tillämpa delar av den äldre, numera upphävda, lydelsen av försäkringsrörelselagen (2010:2043), FRL³, samt i vissa fall delar av FI:s äldre föreskrifter på området vid värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna.

De bestämmelser som reglerar värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna och innehållet i det försäkringstekniska beräkningsunderlaget återges inte i sin helhet i rapporten. För att underlätta för dig som läsare finns dock ett urval av de relevanta bestämmelserna samlade i bilaga 1.

den 1 januari 2016, omfattas av övergångsbestämmelser. Företagen kan även meddela FI att det helt vill följa den nuvarande FRL (se sista meningen i punkten två i övergångsbestämmelserna). Bestämmelser om försäkringstekniska avsättningar finns i 5 kap. i FRL i dess äldre lydelse.

³ FRL i dess lydelse den 31 december 2015.

En analys av hur företagen modellerar sina framtida kostnader

Finansinspektionen (FI) har genomfört en fördjupad analys av hur ett antal livförsäkringsföretag modellerar sina förväntade framtida kostnader vid beräkningen av försäkringstekniska avsättningar och hur de beskriver beräkningen i sina försäkringstekniska beräkningsunderlag.

FI har under vintern 2018-2019 genomfört en kartläggning och en fördjupad analys av hur ett antal livförsäkringsföretag modellerar sina framtida kostnader vid beräkningen av den bästa skattningen, som är en del av de försäkringstekniska avsättningarna. Syftet med den fördjupade analysen är att få en bild av och förstå hur företagen har modellerat de delar av bästa skattningen som avser förväntade framtida kostnader. FI har också analyserat hur de försäkringsföretag som omfattas av övergångsbestämmelser har hanterat kostnader för tjänstepensionsverksamhet som omfattas av de äldre reglerna i FRL.

Dessutom har vi analyserat delar av företagens försäkringstekniska beräkningsunderlag. Analysen har framförallt riktats in på de delar som behandlar kostnadsmodellering. Här har syftet varit att få en uppfattning om hur företagen har beskrivit dels kostnadsmodellering, dels övrig modellering, i det försäkringstekniska beräkningsunderlaget.

ANALYSMETOD OCH GENOMFÖRANDE

FI skickade i oktober 2018 ut en enkät till ett antal av de större livförsäkringsföretagen. Alla av dessa företag omfattas av Solvens 2 och flertalet av dem tillämpar övergångsbestämmelser för sin tjänstepensionsverksamhet. Svarstiden uppgick till fyra veckor. Enkäten besvarades av samtliga företag i analysen.

Enkäten bestod av ett tiotal frågor och en begäran om att skicka in det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. Företagen uppmanades att besvara ett antal frågor om hur de vid svarstillfället modellerade sina förväntade framtida kostnader, både i det fall företaget omfattas av Solvens 2 och i det fall det har blandad verksamhet och tillämpar övergångsbestämmelser på sin tjänstepensionsverksamhet. Företagen uppmanades också att ange de antaganden som gällde per den 31 december 2017 och vilka dataunderlag som de använde för att ta fram dessa antaganden. Vad gäller det försäkringstekniska beräkningsunderlaget uppmanades företagen att skicka in dessa för hela beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna för solvensändamål enligt Solvens 2. För den tjänstepensionsverksamhet som följer övergångsbestämmelser uppmanades företagen att endast skicka in den del av det försäkringstekniska beräkningsunderlaget som avser kostnadsvärdering för solvensändamål.

Resultaten i denna rapport har grundats på företagens kostnadsmodellering vid svarstillfället, det vill säga november 2018. För antaganden och de dataunderlag som använts för att ta fram dessa avser resultaten förhållanden per den 31 december 2017.

Kostnadsmodelleringen har analyserats utifrån olika regler. Eftersom värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna skiljer sig åt för tjänstepensionsverksamhet som följer övergångsbestämmelser och för den verksamhet som följer Solvens 2 har FI analyserat företagens kostnadsmodellering utifrån två olika regelverk.

Verksamhet som följer Solvens 2

Ett försäkringsföretag ska göra försäkringstekniska avsättningar för sina åtaganden med anledning av ingångna försäkringsavtal. För verksamhet som omfattas fullt ut av Solvens 2 gäller enligt FRL att de försäkringstekniska avsättningarna ska motsvara det belopp som försäkringsföretaget skulle få betala om det omedelbart skulle föra över sina åtaganden till ett annat försäkringsföretag.⁴ De försäkringstekniska avsättningarna ska vidare utgöras av summan av en bästa skattning av framtida kassaflöden samt en riskmarginal.⁵ För att fastställa de försäkringstekniska avsättningarna behöver företagen därför värdera de olika kassaflöden som ingår i den bästa skattningen.

Tjänstepensionsverksamhet som följer övergångsbestämmelser

För tjänstepensionsverksamhet som följer övergångsbestämmelser gäller att de försäkringstekniska avsättningarna ska motsvara det belopp som krävs för att företaget vid varje tidpunkt ska kunna uppfylla alla åtaganden som skäligen kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal.⁶ Beräkningen av försäkringstekniska avsättningar ska grundas på antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntesats samt driftskostnader som var för sig är aktsamma.

Utgångspunkt vid analysen av kostnadsmodelleringen

FI:s analys har utgått från att värderingen av kassaflödena i den bästa skattningen kan variera från ett företag till ett annat företag, beroende på vilka modeller och antaganden som företaget väljer i sina beräkningar. Att de metoder och antaganden som företagen kan använda vid modellering av kostnadskassaflödet varierar i större utsträckning än vid modellering av de flesta andra kassaflödena, ligger också till grund för analysen. Detta eftersom det enskilda företags kostnader är knutna till det sätt som företaget bedriver verksamhet på och det bestånd som företaget har. Kostnaderna kan därför modelleras på olika sätt av olika företag. Det är upp till varje företag att välja en lämplig modell för sin kostnadsberäkning, om företaget kan motivera och förklara vart och ett av de antaganden som det har använt och i övrigt följer gällande reglering.

Analysen av det försäkringstekniska beräkningsunderlaget

Det försäkringstekniska beräkningsunderlaget ska komplettera och närmare precisera de principer som anges i försäkringsföretagets försäkringstekniska riktlinjer. Beräkningsunderlaget ska åtminstone innehålla beskrivningar av de beräkningsformler och metoder som används, de beräkningsparametrar som ingår i beräkningsformlerna, de statistiska och ekonomiska modeller som företaget använder vid

⁴ Se 5 kap. 3 § FRL i dess nuvarande lydelse.

⁵ Se 5 kap. 5 § första stycket FRL i dess nuvarande lydelse.

⁶ Enligt 5 kap. 1 § FRL i dess lydelse den 31 december 2015.

skattning av beräkningsparametrar och eventuellt tillämpade expertbedömningar. Det ska även innehålla ändringshistorik.⁷

FI:s analys har utgått från de krav som ställs på det försäkrings-
tekniska beräkningsunderlaget i FRL och Finansinspektionens
föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse.

⁷ Se 9 kap. 29 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse.

Stora variationer i företagens modellering av framtida kostnader

Analysen visar att det finns stora skillnader i hur livförsäkringsföretagen modellerar sina framtida kostnader. Dessutom finns det stora variationer i hur detaljerade företagens beskrivningar är av kostnadsmodellering och av andra beräkningar i det försäkringstekniska beräkningsunderlaget.

FÖRETAGEN MODELLERAR SINA FRAMTIDA KOSTNADER PÅ OLIKA SÄTT

Ett antal frågor som FI ställde till företagen syftade till att undersöka hur företagen värderar sina framtida kostnader. Frågorna gällde såväl verksamhet som omfattas av Solvens 2 som den tjänstepensionsverksamhet som omfattas av övergångsbestämmelser.

Resultatet för Solvens 2-verksamhet

FI bad företagen att beskriva hur framskrivningen⁸ av kostnader modelleras för följande sex typer av kostnader i företagens kassaflödesprognos:

- administrativa kostnader
- kostnader för kapitalförvaltning
- kostnader för skadereglering
- anskaffningskostnader
- indirekta kostnader och
- återförsäkringskostnader.

Traditionell försäkring

För traditionell försäkring visar svaren att vissa företag modellerar alla ovanstående kostnadstyper tillsammans. Andra företag använder olika modeller för olika typer av kostnader. En del företag har valt att modellera administrativa kostnader som en fast kostnad per försäkring, medan andra modellerar dessa kostnader proportionellt mot förvaltad kapital. Det finns också företag vars modell inkluderar både en rörlig och en fast kostnad. Vissa företag modellerar vidare kostnader med särskilt angivande av inflation, medan andra anger att inflation ingår implicit i de övriga beräkningarna. Företagen har här motiverat sina val av modell på olika sätt. FI noterar även att företagen modellerar kapitalförvaltningskostnader på två olika sätt. Antingen inkluderas dessa kostnader i modelleringen av de administrativa kostnaderna eller så beräknas de som en andel av det förvaltade kapitalet.

Vissa företag modellerar det första årets förväntade kostnader i kassaflödesprognosen genom att justera de förväntade kostnaderna i förhållande till föregående års faktiska kostnader. Företagen förklarar denna justering på olika sätt. Ett sätt är att ett företag antar att en andel av kostnaderna täcks av framtida avtal som ännu inte tecknats och att företaget därför inte inkluderar denna del i beräkningen av de

⁸ Med framskrivning av kostnader menas hur kostnaderna prognostiseras för varje framtida år i kassaflödet.

försäkringstekniska avsättningarna. Ett annat sätt är att endast en del av utvecklingskostnader tas med i kassaflödesprognosen, givet att företaget inte tecknar nya avtal. Det finns också företag vars modeller inte sänker kostnaderna alls jämfört med det faktiska utfallet för föregående år. För vissa företag framgår det inte hur företaget väljer att modellera det första årets kostnader.

Fond- och depåförsäkring

De företag som ingick i analysen modellerar de administrativa kostnaderna för fond- och depåförsäkringsverksamhet som en fast kostnad per försäkring. Svaren visar att vissa företag anger inflationen explicit i framskrivningen av framtida kostnader. Andra antar att inflation ingår implicit i beräkningarna av försäkringstekniska avsättningar. Företagen förklarar sina val av metod på olika sätt. Kapitalförvaltningskostnader modelleras antingen proportionellt mot förvaltad kapital eller tillsammans med administrativa kostnader.

Översyn av kostnadsantaganden och expertbedömningar

Flertalet av företagen i analysen uppger att de årligen ser över sina kostnadsantaganden. Ett företag anger att de ser över sina kostnadsantaganden minst vart femte år. Samtliga företag har uppgett att de i huvudsak baserar sina kostnadsantaganden på egen erfarenhet, men att de för mindre produkter ibland använder data från andra källor.

De allra flesta av företagen uppger att de inte använder expertbedömningar som underlag för att ta fram sina kostnadsantaganden. I de fall företagen trots allt använder expertbedömningar används de för att dela upp administrationskostnader mellan affärgrenar och produkter.

Resultatet för tjänstepensionsverksamhet

Analysen visar att det generellt finns små skillnader mellan hur företagen modellerar kostnader för tjänstepensionsverksamhet och kostnader för verksamhet som omfattas av Solvens 2 vid värderingen av försäkringstekniska avsättningar. Den största skillnaden mellan företagens modellering för tjänstepensionsverksamhet och för övrig livförsäkringsverksamhet avser åtaganden för fond- och depåförsäkring. För tjänstepensionsverksamhet värderas sådana åtaganden som värdet av de placeringstillgångar som försäkringstagarna bär risk för. För övrig livförsäkring värderas sådana åtaganden i stället genom en kassaflödesberäkning. Företagen genomför värderingen av åtaganden om fond- och depåförsäkring utan antaganden om kostnader, vilket alltså innebär att de inte gör någon kassaflödesvärdering av kostnaderna. Det finns också ett fåtal specifika produkter där företagen inte gör någon kassaflödesvärdering alls.

DETALJNIVÅN PÅ FÖRETAGENS FÖRSÄKRINGSTEKNISKA BERÄKNINGSUNDERLAG VARIERAR

FI har även analyserat delar av de försäkringstekniska beräkningsunderlag som företagen skickade in. Analysen visar att vissa av företagen gör hänvisningar till andra dokument i sina försäkringstekniska beräkningsunderlag. FI har inte tagit del av dessa dokument och har därmed inte heller gjort någon fullständig

bedömning av om företagen beskriver sina modeller och beräkningar i enlighet med regelverket.

Analysen visar att det finns stora skillnader i hur och på vilken detaljnivå som företagen har utformat sina försäkringstekniska beräkningsunderlag för sådana beräkningar som omfattas av Solvens 2.

En del företag har ett utförligt försäkringstekniskt beräkningsunderlag där det är möjligt för en oberoende aktuarie med tillräckliga kunskaper⁹ att ta del av beräkningarna på detaljnivå. Dessa företag beskriver noggrant både indata och antaganden samt hur antaganden tas fram. Vidare beskriver företagen tillståndsmodellen och de kassaflöden som ingår i beräkningen av den bästa skattningen och också här på en detaljerad nivå. Företagen beskriver även kapitalkrav för livförsäkringsrisker och riskmarginal noggrant i dessa försäkringstekniska beräkningsunderlag. I de fall ett företag använder stokastisk modellering beskriver det även denna utförligt. Det finns också en tydlig uppdelning mellan hur företaget värderar sina försäkringstekniska avsättningar enligt Solvens 2 och hur företaget värderar avsättningarna enligt den finansiella redovisningen.

För de företag som har ett försäkringstekniskt beräkningsunderlag av en mer övergripande karaktär saknas dock detaljer för beräkningarna. Detta innebär att företagen inte beskriver beräkningarna från lägsta nivå, utan endast de sista stegen i beräkningen av den bästa skattningen. Det har därför varit svårt att förstå och följa vissa delar av beräkningarna hos dessa företag.

Listan nedan sammanfattar de viktigaste observationerna som FI har gjort i de undersökta företagens försäkringstekniska beräkningsunderlag. Bristerna i beräkningsunderlagen gör det svårt att följa och förstå företagens beräkningar av försäkringstekniska avsättningar:

- Företaget beskriver beräkningsformler och metoder endast på övergripande nivå, till exempel för de kassaflöden som ingår i beräkningen av bästa skattningen.
- Det framgår inte hur kostnadsantaganden tas fram.
- Det saknas en beskrivning av sambandet mellan kostnadsantaganden och beräkningsformler.
- Produkter med liten omfattning beskrivs knapphändigt eller inte alls.
- Information om indata till beräkningarna är knapphändig eller saknas helt.
- Det är otydligt när värderingen avser finansiell redovisning och när den avser Solvens 2.
- Det saknas ändringshistorik.
- Det saknas information om tariffer.

⁹ Se 9 kap. 28 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse.

Slutsatser och rekommendationer

FI rekommenderar alla livförsäkringsföretag att analysera sina modeller för värdering av förväntade framtida kostnader, för att säkerställa att värderingarna är korrekta. Vidare rekommenderas företagen att se över sina försäkringstekniska beräkningsunderlag för att säkra att de uppfyller kraven på dokumentation.

STORA SKILLNADER OCH VISSA BRISTER I FÖRETAGENS MODELLERING AV FRAMTIDA KOSTNADER

När företagen beräknar sin bästa skattning för den verksamhet som omfattas av Solvens 2 ska den kassaflödesprognos som används utan undantag beakta följande utgifter:

- Administrativa kostnader
- Kostnader för kapitalförvaltning
- Kostnader för skadereglering
- Anskaffningskostnader.

Även indirekta kostnader och återförsäkringskostnader ska beaktas.¹⁰ När det gäller driftskostnader ska företagen också beakta inflation.¹¹

Den fördjupade analysen visar att företagen generellt modellerar alla sina förväntade framtida kostnader, för all typ av verksamhet, genom att beräkna en bästa skattning. Det gäller dock inte för viss tjänstepensionsverksamhet som omfattas av övergångsbestämmelser. För sådan verksamhet värderas åtaganden för fond- och depåförsäkring och åtaganden för ett fåtal produkter med liten omfattning på ett annat sätt än genom att beräkna en bästa skattning. Dessa andra typer av värderingar uppfyller dock reglerna för värdering av försäkringstekniska avsättningar som gäller för den tjänstepensionsverksamhet som omfattas av övergångsbestämmelser.

Analysen visar också att det finns stora skillnader i hur företagen modellerar sina framtida kostnader. FI anser att olika kostnadstyper generellt ska modelleras på olika sätt, i stället för att kostnaderna modelleras gemensamt för alla kostnadstyper. Därför rekommenderar vi alla företag att analysera sin modellering av kassaflödesprognosen för framtida kostnader. Företagen bör analysera om det är möjligt att koppla beräkningsmodellen till de risker som driver respektive kostnad. FI anser att varje kostnadstyp ska modelleras på ett passande sätt, vilket exempelvis kan vara kostnad per kontrakt eller proportionellt mot försäkringskapitalet.

Vissa företag modellerar kostnader utan att särskilt ange inflation, med motiveringen att inflation ingår implicit i de övriga kostnadsberäkningarna. FI rekommenderar dock att inflation modelleras explicit. Om inflation ingår implicit i övriga beräkningar

¹⁰ Se artikel 31 i Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/35 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkringsverksamhet (Solvens 2-förordningen).

¹¹ Se 4 kap. 6 § andra stycket Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse.

måste företaget kunna motivera på vilket sätt det beaktar inflation i dessa beräkningar.

Vidare visar analysen att det finns stora skillnader i hur företagen modellerar det första årets kostnader. FI anser att företagen bör se över sina prognosticerade kostnader för det första året för att säkerställa att detta värde är rimligt utifrån förra årets faktiska kostnader och förväntade framtida kostnader.

Dessutom framgår det av analysen att det finns stora skillnader mellan företagen för hur de fördelar sina kostnader på rörliga respektive fasta kostnader. Företagen måste här enligt FI:s bedömning överväga att fördela såväl sina administrativa kostnader som andra kostnadstyper på rörliga respektive fasta kostnader.

En viktig del i kostnadsmodelleringen är slutligen hur ofta företagen uppdaterar sina kostnadsantaganden. FI rekommenderar att samtliga företag ser över sina kostnadsantaganden löpande, dock minst årligen, vilket också flertalet företag i den här analysen gör.

DE FÖRSÄKRINGSTEKNISKA BERÄKNINGSUNDERLAGEN BEHÖVER FÖRBÄTTRAS

Ett försäkringsföretag ska se till att det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, tillsammans med annan dokumentation såsom företagets försäkringstekniska riktlinjer, innehåller den information som behövs för att en utomstående person med tillräckliga aktuariella kunskaper ska kunna förstå och rekonstruera de försäkringstekniska beräkningarna¹². Av de försäkringstekniska beräkningsunderlag som har granskats i denna analys, bedömer FI att de allra flesta inte innehåller sådana beskrivningar som, tillsammans med annan lagstadgad dokumentation, gör det möjligt att rekonstruera företagens beräkningar.

Nedanstående frågor kan användas som stöd för ett försäkringsföretag när det analyserar sitt eget försäkringstekniska beräkningsunderlag utifrån resultaten i denna rapport:

- Beskrivs beräkningsformler och metoder på detaljnivå, exempelvis de kassaflöden som ingår i beräkningen av bästa skattningen?
- Framgår det hur kostnadsantaganden tas fram?
- Framgår sambanden mellan kostnadsantaganden och beräkningsformler?
- Beskrivs även produkter med liten omfattning?
- Finns det information om indata till beräkningarna?
- Finns det hänvisningar till andra dokument som kompletterar beskrivningarna i det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, då detta behövs?
- Framgår det tydligt när värderingen avser finansiell redovisning och när den avser Solvens 2?
- Finns det ändringshistorik?

¹² Se 9 kap. 28 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse.

- Beskrivs tariffer eller finns det hänvisningar till annan dokumentation som beskriver tarifferna?

UPPFÖLJNING

FI kommer att fortsätta att granska företagens rapportering av kassaflöden för framtida kostnader. Vi kommer även att löpande kontakta företag som via sin rapportering visar tecken på bristande kostnadsmodellering. Det gör vi för att säkerställa att de försäkringstekniska avsättningarna är värderade i enlighet med respektive regelverk. Vidare arbetar FI tillsammans med de andra europeiska tillsynsmyndigheterna för att utreda frågor som gäller tolkningen av bestämmelserna i Solvens 2 som avser modellering av framtida kostnader. Vi planerar också att som en del av den löpande tillsynen fortsätta att använda företagens försäkringstekniska beräkningsunderlag vid framtida analyser av beräkningen av försäkringstekniska avsättningar. FI kommer att kontakta de företag som visar brister i beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna och i det försäkringstekniska beräkningsunderlaget.

Bilaga 1

TILLÄMPLIGA BESTÄMMELSER

I denna bilaga återges endast ett urval av bestämmelser som är tillämpliga vid värderingen av försäkringstekniska avsättningar och hanteringen av det försäkringstekniska beräkningsunderlaget.

Solvens 2

Försäkringsföretagen lyder som huvudregel under Solvens 2-regelverket¹³, som finns i försäkringsrörelselagen (2010:2043), FRL, och Finansinspektionens (FI) föreskrifter, bland annat Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse (nedan FFFS 2015:8) samt i Solvens 2-förordningen¹⁴.

Tillämpliga bestämmelser i FRL

Enligt 5 kap. 3 § FRL ska ett försäkringsföretag göra försäkringstekniska avsättningar för sina åtaganden med anledning av ingångna försäkringsavtal.

De försäkringstekniska avsättningarna ska motsvara det belopp som försäkringsföretaget skulle få betala om det omedelbart skulle föra över sina åtaganden till ett annat försäkringsföretag, som är oberoende och som har intresse av att transaktionen genomförs.

I 5 kap. 4 § FRL anges att beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna ska grundas på antaganden om riskmått, räntesatser och driftskostnader som var för sig är ansvarsfulla, tillförlitliga och objektiva.

Enligt 5 kap. 5 § första stycket FRL ska de försäkringstekniska avsättningarna utgöras av summan av en bästa skattning av framtida kassaflöden enligt 6, 7 och 9-12 §§ samt en riskmarginal enligt 13 §.

I 5 kap. 6 § första meningen FRL anges att den bästa skattningen av framtida kassaflöden ska motsvara det förväntade nuvärdet av de framtida kassaflöden som kan uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal.

Tillämpliga bestämmelser i FFFS 2015:8

I 4 kap. 4 § FFFS 2015:8 anges ett försäkringsföretag när det beräknar den bästa skattningen av framtida kassaflöden enligt 5 kap. 6 § försäkringsrörelselagen (2010:2043), ska beakta alla inkommande och utgående kassaflöden som krävs för att slutligt reglera försäkringsåtagandena. Alla ersättningar som företaget förväntar sig att betala ut, oavsett om de är garanterade genom avtal ell er inte, ska beaktas vid beräkningen.

¹³ Med Solvens 2-regelverket avser vi genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II-direktivet) i lag och föreskrifter (försäkringsrörelselagen [2010:2042] och Finansinspektionens föreskrifter [FFFS 2015:8] om försäkringsrörelse), Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/35 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkringsverksamhet (Solvens II-förordningen) och Eiopas tillhörande riktlinjer.

¹⁴ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/35 (S2-förordningen)

Enligt 4 kap 5 § FFFS 2015:8 kan den bästa skattningen beräknas antingen individuellt för varje försäkringsavtal eller kollektivt med en vedertagen försäkringsmatematisk metod.

I 4 kap. 6 § FFFS 2015:8 anges att ett försäkringsföretag när det beräknar den bästa skattningen ska utgå från uppdaterad och trovärdig information och använda realistiska antaganden. Företaget ska utföra beräkningen med lämpliga försäkringsmatematiska och statistiska metoder. Företaget ska i beräkningen även ta hänsyn till nuvärden genom att använda riskfria räntesatser för relevanta durationer.

Företaget ska vid beräkningen enligt första stycket ta hänsyn till samtliga framtida kostnader som företaget kommer ha vid en reglering av ett försäkringsåtagande. Hänsyn ska också tas till framtida kostnadsökningar, inklusive inflation när det gäller driftskostnader och försäkringsersättningar.

I 4 kap. 7 § FFFS 2015:8 anges att ett försäkringsföretag när det beräknar den bästa skattningen får använda approximationer, om

1. företaget inte har tillräcklig data av tillfredsställande kvalitet för att kunna använda en tillförlitlig försäkringsmatematisk metod vid beräkningen, och
2. företaget kan visa att en sådan användning av approximationer är lämplig.

Av 9 kap. 28 § FFFS 2015:8 framgår att ett försäkringsföretags försäkringstekniska beräkningsunderlag ska innehålla den dokumentation som, utöver den dokumentation som ska finnas enligt försäkringsrörelselagen, Solvens 2-förordningen och 17-27 §§, behövs för att en person som varken är anställd av eller har ett uppdragsförhållande med företaget, men som har tillräckliga aktuariella kunskaper, ska kunna förstå och rekonstruera de försäkringstekniska beräkningarna.

Enligt 9 kap. 29 § FFFS 2015:8 ska det försäkringstekniska beräkningsunderlaget komplettera och närmare precisera de principer som anges i försäkringsföretagets försäkringstekniska riktlinjer enligt 17-27 §§.

Beräkningsunderlaget ska åtminstone innehålla beskrivningar av

1. de beräkningsformler och metoder som används,
2. de beräkningsparametrar som ingår i beräkningsformlerna,
3. de statistiska och ekonomiska modeller som företaget använder vid skattning av beräkningsparametrar, och
4. eventuellt tillämpade expertbedömningar.

Beräkningsunderlaget ska även innehålla ändringshistorik.

Tillämpliga bestämmelser i Solvens 2-förordningen

Enligt artikel 22.1 första stycket i Solvens 2-förordningen ska antaganden endast anses realistiska vid tillämpningen av artikel 77.2 i Solvens 2-direktivet om de uppfyller följande villkor:

- a) Försäkrings- och återförsäkringsföretaget kan förklara och motivera vart och ett av de antaganden som använts, med

beaktande av antagandets betydelse, den osäkerhet som är förknippad med antagandet samt relevanta alternativa antaganden.

- b) De omständigheter under vilka antaganden skulle anses som oriktiga kan tydligt identifieras.
- c) Om inte annat föreskrivs i detta kapitel är antagandena baserade på egenskaperna hos portföljen av försäkrings- och återförsäkringsförpliktelser, om möjligt oberoende av det försäkrings- eller återförsäkringsföretag som innehar portföljen.
- d) Försäkrings- och återförsäkringsföretaget använder antagandena konsistent över tid och inom homogena riskgrupper och klasser, utan godtyckliga förändringar.
- e) Antaganden återspeglar på ett adekvat sätt eventuella underliggande osäkerheter i kassaflödena.

Artikel 77.2 första–tredje styckena i Solvens 2-direktivet har genomförts i svensk rätt genom 5 kap. 6 § FRL (jrf. Prop. 2015/16:9 s. 573).

Enligt artikel 31 i Solvens 2-förordningen ska en kassaflödesprognos som används för att beräkna bästa skattning utan undantag beakta följande utgifter, som är knutninga till försäkrings- och återförsäkringsföretags uttalade försäkrings- och återförsäkringsförpliktelser och som anges i artikel 78.1 i Solvens 2-direktivet:

- a) Administrativa kostnader.
- b) Kostnader för kapitalförvaltning.
- c) Kostnader för skadereglering.
- d) Anskaffningskostnader.

De kostnader som avses i leden a-d ska beakta gemensamma omkostnader som uppkommer i samband med försäkrings- och återförsäkringsförpliktelserna.

Enligt artikel 265 i Solvens 2-förordningen ska försäkrings- och återförsäkringsföretag dokumentera följande processer:

- a) Insamlingen av uppgifter och analysen av deras kvalitet och annan information som avser beräkningen av försäkringstekniska avsättningar.
- b) Valet av de antaganden som används vid beräkningen av försäkringstekniska avsättningar, i synnerhet valet av relevanta antaganden om fördelningen av utgifter.
- c) Valet och tillämpningen av försäkringsmatematiska och statistiska metoder för beräkningen av försäkringstekniska avsättningar.
- d) Valideringen av försäkringstekniska avsättningar.

Tjänstepensionsverksamhet som följer övergångsbestämmelser

Tillämpliga bestämmelser i FRL i dess lydelse den 31 december 2015
I 5 kap. 1 § FRL i dess lydelse den 31 december 2015 (nedan tidigare FRL) anges att ett försäkringsbolag försäkringstekniska avsättningar ska motsvara belopp som krävs för att företaget vid varje tidpunkt ska

kunna uppfylla alla åtaganden som skäligen kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal.

De försäkringstekniska avsättningarna ska motsvara företagets ansvarighet för

1. försäkringsfall, förvaltningskostnader och andra kostnader under resten av avtalsperioden för löpande försäkringar i skadeförsäkringsrörelse (ej intjänade premier och kvardröjande risker) respektive livförsäkringsrörelse (livförsäkringsavsättning),
2. inträffade oreglerade försäkringsfall, kostnader för regleringen av dessa samt återbäring som förfallit till betalning men inte betalats ut (oreglerade skador),
3. sådan återbäring som är garanterad i nominella eller reala belopp (garanterad återbäring), och som inte omfattas av 1 eller 2,
4. sådan återbäring inom livförsäkringsrörelse som är villkorad av värdeförändringar på tillgångar eller av ett visst försäkringstekniskt resultat som försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade står risken för (villkorad återbäring), och
5. fondförsäkringar som försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade står placeringsrisken för (fondförsäkringsåtaganden där försäkringstagaren bär placeringsrisken).

Enligt 5 kap. 4 § första stycket tidigare FRL ska livförsäkringsavsättningen för direkt försäkring beräknas så att den alltid motsvarar summan av avsättningarna för varje livförsäkringsavtal beräknad enligt 5 §. I avsättningen ska det tillägg inräknas som behövs för att täcka alla förluster på grund av att försäkringarna upphör i förtid.

Enligt 5 kap. 5 § första stycket tidigare FRL utgörs livförsäkringsavsättningen för ett livförsäkringsavtal om direkt försäkring av skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av företagets framtida utgifter för försäkringsavtalet och det förväntade kapitalvärdet av de premier företaget ytterligare kan ha att ta ut för försäkringsavtalet (prospektiv beräkningsmetod).

Enligt 5 kap. 6 § tidigare FRL ska beräkningen enligt 4 och 5 §§ grundas på antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntesats samt driftskostnader som var för sig är betryggande.

I 5 kap. 7 § tidigare FRL anges att de antaganden som avses i 6 § i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska göras på ett aktsamt sätt.

Ordlista

Depåförsäkring: Livförsäkring av sparandetyd där försäkringstagaren väljer hur premier och avkastning ska placeras. Kapitalet kan investeras exempelvis i värdepapper eller investeringsfonder.

Eiopa: Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten. Ett unionsorgan inom EU sedan 2011. Eiopa är en del av det europeiska systemet för finansiell tillsyn och är också ett oberoende rådgivande organ till Europaparlamentet och rådet.

Fondförsäkring: Livförsäkring där försäkringstagaren väljer de fonder som premier och avkastning ska investeras i.

Solvens: Förmågan att stå för sina åtaganden till försäkringstagarna.

Solvens 2: Solvensregler för försäkringsföretag som arbetats fram inom EU och som trädde i kraft den 1 januari 2016.

Tjänstepensionsförsäkring: Försäkring som gäller pensionsförmåner som har samband med yrkesutövning och som grundas på överenskommelse om pensionsförmåner mellan arbetsgivare och arbetstagare, eller deras respektive företrädare.

Traditionell försäkring: Livförsäkring där försäkringsföretaget garanterar en viss lägsta avkastning på sparandet, vanligen genom att avtala om en garanterad nivå för försäkringsbeloppet.



Finansinspektionen
Box 7821, 103 97 Stockholm
Besöksadress Brunnsgatan 3
Telefon +46 8 408 980 00
Fax +48 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se

www.fi.se